

на иста, схвативши их са становишта, која год у пракси долазе.

Настојање да ученици ову кореспонденцију, која није на њихову матерњем језику, што боље присвоје.

У ту сврху предаје се с кореспонденцијом у вези и немачка граматика. — Из граматике треба узети основне елементе, и осим тога конверзацију.

Трговачко право

а) опће одредбе.

б) први део:

О трговцима у опће; о трговачким регистерима; о трговачким фирмама, и са тиме у вези о трговачким радњама и о преносу ових (LIV. законски чл. из 1908. год.); о трговачким књигама; о прокуристи; о трговачким опуномоћеницима и помоћном особљу: у свезу са одредбама обртног закона гледе међусобног односа између трговца (занатлије) и намештеника; о трговачким друштвима специјално пак о јавном трговачком друштву, о деоничарском друштву и о задругама.

в) други део:

О трговачким пословима у опће; о склапању трговачких послова; о извршивању трговачких послова; о купу и нарочитим врстама његовим, и о комисионом послу.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

I. октобар

Дошао је већ ево 1. октобар, да покаже, која организована омладина има толико способности и енергије, да може вршити своје дужности, а које су толико учмале и заспале, да постоје само на папиру.

За наш омладински покрет није толико важно, колико је омладина на броју: кад већ не могу све тачно и савесно вршити своје дужности око васпитавања и унапређења нашег трговачког подмлатка, боље би било да имамо само оне, које су способне да живе и да раде. Јер оне које су организоване а не раде ништа, не помажу омладинском покрету него га напротив могу само дискредитовати.

Шта да чинимо да нам деца срећна буду целога века свог?

а) Брига родитељска о деци

Од колебе па до царскога двора, међу свима бригама истиче се једна као највећа, а та је о деци. И није то само у нас тако, него је то тако у целој свету. Још у широком свету што је која земља културнија, то су бригае родитељске о деци све веће, јер су прилике за живот све теже. Јесте да је тамо много и свакојаких школа, али је на све послове много и навале, те не могу једни од других да живе. Отуда се из тих земаља толики свет расељава.

Још се може рећи, да је брига родитељска о деци најмања у сељака, особито онога бољега стања. Нема у њега бригае, на који ће посао он упутити дете своје, и са чим ће оно после радити тај посао. Једна му је брига да упутити дете своје, да оно буде штедљиво и ваљано. Друкчије већ бригае море онога који има детету своје и рад да бира. Међу тима најгоре пролази, тако да кажемо, сиротиња у сјају. То је већина државних службеника и интелигенције наше. Не могу ти људи ићи да им вире прсти кроз обућу, лактови кроз рукаве, и коса кроз шешир. И у кући морају они живети и ван ње ићи онако, како им се пристоји, а не како би се могло. Зато цео живот тај њихов и даје друкчији вид њихову стању, него што оно у истини јесте. Ти се људи боче с оскудицом, а по животу њихову чини се да су богаташи. Тај тако двојаки живот — живот у истини, и живот пред светом — пресуђује и кад они детету своје одмеравају будућност.

Како наше организоване омладине никако још не могу да се навикну, да о сваком свом раду извештавају Централну Управу и уредништво овога листа, то ми наравно ни сада још, кад већ све школе треба да отпочну свој рад, не можемо да изађемо пред своју трговачку омладину с тачним подацима о томе, које су омладине отвориле школе а које нису, те уједно не можемо знати ни то, које су омладине учиниле своју дужност а које и даље траћу своје дане у нераду и дремежу.

Али по ономе, што већ знамо можемо судити, да не ће бити велик број оних омладинаца, које ове године не ће имати своју школу. Мисао о потреби вечерње школе ипак је толико прожелела све наше омладинске кругове, да их је већи део учинило припреме, да се школе на време отворе. Али у којој су мери те припреме учињене, и јесу ли имале успеха, то данас не можемо рећи.

А како би по озбиљност нашег потхвата било од огромне важности да знамо, колико ћемо имати школа, да можемо изнети на јавност шта су све досада поједине омладине учиниле, да би могле ове школе отворити, па ко су у појединим школама наставници, ко све чланови школског савета, како би и шира јавност видела, ко су све наши пријатељи, ко нас помаже у тешком раду нашем; те кад бисмо даље могли штампати, ко су све они добротвори наших школа, који су нам ма најмањим прилогом омогућили рад; кад бисмо сада све то могли предати јавности, држимо, да бисмо на тај начин само подигли углед нашем покрету те да бисмо тако стекли нове пријатеље и то у онима, који данас због необавештености ни не мисле о нама, који нас не знају ни не познају — те нас наравно ни не помажу.

Ни свака омладина појединце, ни све скупа не смеју се дакле тужити да немају довољно пријатеља и помагача у своме раду. Оне не обавештавајући ни ширу јавност нашу па ни сам трговачки staleж највише су криве томе.

Сад кад је освануо 1. октобар, кад су већ многе омладине учиниле припреме за отварање школа, сад

Не одређују они детету своје рад по ономе како се може, и како би требало, него по ономе како кући приличи.

Свет никога не цени по ономе какав је ко у истини, него по ономе како ко живи и како се ко чини да је. Тако ето и бива да свет меће многе незадовољне и несрећне у задовољне и срећне, а срећне у несрећне. Док виде кога у лепшем оделу већ је и суд изречен да је то срећан човек.

Није тај погрешан суд о срећи људи од малога значаја за будућност дечију. По томе се суду управљају родитељи кад се решавају на који ће рад упутити дете своје. У томе суду лежи узрок и што је у нас толика навала на државну службу. Мислећи да државна служба пружа срећу, свака хита да упутити дете своје тој срећи.

Сва брига родитељска и своди се на то да се сачувају деца од невоље.

б) Могу ли родитељи само имањем сачувати децу своју од невоље

Имали на свету где места да у њему нема по којег сиромашка богаташког порекла? Није мало њих наследило од родитеља грдно имање, па су најпосле стигли ти до просијачког штапа. Пре неке године у Банату младић један наследио био спахилук, па га за годину две дана упропастио. После, да би се хлебом хранио, погодио се Циганима свирачима да носи оне велике егеде. Родитељи тога младића умрли су мирне душе, јер су тврдо веровали да су спахилуком своје чедо сачували од сиротиње и невоље. Таких прилика није мало у свету. Овде узимамо само оне најчудније, које нас

кад су многе своје школе већ отвориле, сматрамо за своју дужност да укажемо на ову кривицу њихову. Зар не би сада по наш покрет било од највеће користи, да омладина рецимо у Великој Кикинди зна, шта је урадила омладина у Земуну, а сва наша јавност да зна, шта су урадиле и једна и друга? Зар нас ово узајамно обавештавање не би бодрило и соколило у раду?

Не, браћо, овако како је досада било не ваља. А како је мало труда потребно да буде боље!

Др. М. П.

О значају и раду Вечерњих Школа

Јесен је. Природа се спрема на починак. У трговачкој омладини пак осећа се кретање. Наскоро треба да се поново отпочне Вечерња Школа. За омладину значајан моменат. Зато се сад и воде саветовања, чине припреме: да рад ове школе буде од што већег успеха и користи.

Ствар ова заиста је од важности. И Вечерња Школа је храм за нај јачу потребу и снагу у свету, а то је: просвета. Па кад већ треба да се посаветујемо о значају и раду Вечерњих Школа, да кажемо прво коју о оној узвишеној сврси, којој оне служе, а то је о просвети. Кад схватимо целину, којој тежимо, боље ћемо схватити и појединости, помоћу којих мислимо да остваримо велику сврху.

*

Просвета је велика моћ и сила и насушна потреба и за појединце и за цело човечанство. Без просвете људи би живели као дивље животиње; таманили би и уништавали један другог. Тако је и данас где људи још живе у дивљаштву, а тако је било и у прошлости, док су људи били дивљи и непросвећени.

С просветом пак све се више шири сазнање међу људима, да су сви људи, да је друштво људско једна целина. Постала је читава наука, тзв. социјологија, која хвата појаве, које настају од рада група оних људи, које заједно живе. Ова наука, увлачећи своје начело

могу најбоље поучити, да човека не може само имање заклонити од невоље. Тако је пре неке године у Бечу од глади умро потмак славног војсковође Валенштајна. А та је породица била једна од најбогатијих у Аустрији. Пре кратког времена у Варшави умрла је у највећој сиротињи кнегиња Масалска, кћи најбогатијег аристократе у Пољској. Од глади онесвешћену нашли су је на улици.

Да почнемо тако сад рећати, шта је ко наследио и како је најпосле прошао, изишла би дебела књига од имена само оних који су у рукама имали грдно богатство, па су најпосле доживели највећу сиротињу. О обичном богатству и да не говоримо. А то нас утврђује у вери да већма бити не може, да се никојим богатством не могу сачувати деца од невоље и сиротиње. И још нас то утврђује у мишљењу, да греше родитељи кад мисле да је довољно оставити деци само доста имања. Цела истина лежи у овој народној: Ни мудру теци, ни луду остави.

Ма колико оставили, луд и пуст упропастиће све, па ће најпосле пасти у беду и у невољу. А мудар опет сам своју срећу ствара радом и ваљаним животом.

И тако једино рад и ваљан живот могу сачувати човека од невоље.

в) Шта чува човека да не падне у беду и невољу?

Нема родитеља да не жели својој деци среће. То опет значи, да нема родитеља који не жели да упуту децу своју тако како ће она бити заклоњена од беде и невоље. Тамо напред изнели смо, па се јасно види, да само имање не пружа заклона од сиромаштва, ма колико оно било велико. Нико

о заједници друштва и у васпитну и друге науке, припрема терен, да дође једном време, да сви људи буду једна целина, оно што је прорекао Исус Христос: „И биће једно стадо и један пастир“. То значи, да сви људи буду једна целина а једна идеја међу њима пастир: да сваки буде срећан и задовољан.

И људи ће то заиста и постати, и то просветом и само просветом. Сусед Папуанац није толико близак суседу Папуанцу, нити Ботокуд Ботокуду, који су на таквом ниском ступњу, да се наједу неке храњиве земље па зиму преспавају, колико просвећен Србин просвећеном Немцу, Енглецу, Французу. И ко их је зближио? Просвета.

Но ове тежње људске к једној заједници не могу се остварити у једаред у свој целини. Прво треба да се зближе јединице у појединим деловима људства, па тек када се те мање целине свежу једном тежњом, заједничким циљевима, онда ће процес даље ићи: да се ствара једна велика целина човечанска.

Те мање целине то су народи. Народа има откад је света и века. Но народи и ма да су заједничким језиком говорили, често и једну веру исповедали, ипак нису били чврста заједница и целина, па многи и данас нису то. Не достаје још главна језгра: осећање заједништва и припадности једних другима.

Па и у нашем народу још није утврђено осећање заједнице. Или да јесте, зар би било толико међусобних размирица, опадања, обарања, потварања, рушења и уништавања један другог и свију других знака недовољне просвећености?

Ради се тобож за народни напредак и срећу, а све се то зида на порушеној срећи, убијеном напретку, сломљеном полету народних јединица. Може ли бити веће ироније, него што је такав „рад“ за народ и братство и заједницу његову?

Но из ових и оваких појава ипак се извија нада на боље и срећеније прилике и у нашем народу. Та нада расте и све ће више расти, што се права просвета буде у нашем народу већма ширила.

Па и данас испуљени овде у великом сазнању, да смо сви ми чланови једне целине: прво

неће тражити заштите тамо где је наћи неће. Нико неће, а родитељи је опет траже за децу своју.

И ако богатство није заштита од сиромаштва, јер га брзо може нестати, многи родитељи опет зато њиме хоће да заклоне децу своју од мучног живота. Чим стеку нешто имања, многи родитељи већ онда заклањају децу од рада.

Кад богатство не пружа заштиту човеку од сиромаштва, онда се и од себе намеће питање: па ко пружа? Кад само богатство није прави пут, који води животу заштићеном од невоље, онда се само намеће питање: па који то пут води томе животу?

Онај пут, који доводи до имања, води и до заштићеног живота од невоље. Имање не ниче од себе као трава. До имања долази се радом и штедњом. За рад треба знања и умења. Знање се тече учењем, а умење навикавањем на рад. Рада нема где воље нема; штедње нема где навике зато нема. И воља се развија навикавањем. И тако се мора човек навикавати и на рад и на штедњу.

Радом се ствара. Ако се створено не сачува, ништа се стећи не може. Отуд штедња мора пратити сваки рад. Радом се ствара, штедњом се гомила, те тако постаје имање.

Ко деци својој остави само имање, а не навикне их на рад и штедњу, горе је него да их је оставио у највећој беди и сиротињи.

Не може жив човек лежати као мумија, него мора у нечему провидити време. Радну човеку пролази време у раду. Лепшег уживања нема него што га пружа рад. Ко за умор не зна, не може знати ни за сласт што пружа одмор.

народне а онда и човечанске, онога великога просвећенога човечанства, које неће тлачити и уништавати, него помагати да се дижу зграде среће и задовољства појединаца, у уверењу, да што је више срећних појединаца, тиме ће бити срећније и мања: народна целина а и велика човечанска целина.

Ето у то име, у име среће и напретка једног дела нашег народа, наше трговачке омладине и то напретка најбољим путем, путем просвете искупили смо се ми данас, да прво потврдимо осећање заједнице целог нашег друштва, које не дели и не може делити ко се каквим позивом бави и које се стара о напретку свију својих делова, а и да се посаветујемо: како ћемо што боље остварити дело просветнога напредовања наше трговачке омладине. Што више будемо имали оваких часова размишљања и састанака ради овакога старања о правом просветном напредовању и самих себе а и појединих делова нашега народа — тим ћемо боље напредовати у просвети и у сваком добру па и у срећи народној.

Па кад после свега овога кажемо, да и Вечерње Школе стоје у служби тако велике силе, као што је просвета, није ли тиме речено и то, да су ове школе заиста од великог значаја по појединце, који се у њима уче, по народ а и по цело човечанство. Ова школа је права просветна мати трговачкој омладини, омладина ће се по свршеној тој школи много лакше наћи и у великој школи у животу.

Вечерње Школе имају особито велику важност за наш народ и због срећенијега живота народнога. Наш народ је већином ратарскога сталежа а на врху има нешто интелигенције. Но среда, која треба да је јака, била нам је слаба. Немамо доста јак средњи сталеж, а без тога нам нису потпуни сви слојеви народни. Треба нам трговаца и занатлија, да испуне ту средину. Али и та средина треба да буде јака. А на том ето ради Вечерња Школа. Па зар такав рад није од значаја?

За економски напредак народни је тек важна Вечерња Школа. Ни један народ није постао велик ни богат без напредних и богатих трговаца и индустри-

Нема теже муке него проводити време са свим беспослено. Да му досада од беспослице не би досађивала, нерадин човек измишља како ће је растерати. То га пак води на велике и ране трошкове, на велика и разна расипања и пороке. Радин човек радом крепи се и душевно и телесно, нерадин пак пороцима растерујући досаду руши се и душевно и телесно. Радин и ако што није имао, радом и штедњом стећи ће па ће имати, а нерадин ма колико наследио, упропастиће па најпосле неће имати ни здравља ни имања. И ето зашто смо рекли да је горе оставити деци имање, а не навикнути их на рад и штедњу, него их оставити у највећој беди и сиротињи.

Лепо народ каже: ко није кадар стећи, није ни сачувати. Ко деци мисли оставити имања, боље их не може упутити да га сачувају, него да их спреми за рад, да их навикне на штедњу, и да их учврсти у вредноћи. Тек ко се у раду зноји зна да свака пара вреди кап зноја. А ко у зноју лица свога зарађује, тешко ће расипати.

Ништа на свету не може човека боље сачувати од беди и невоље него што може вредноћа и штедња.

г) Шта је штедња и вредноћа?

Нико се није научен родио, али ни вредан ни штедљив. Као човек што се мора још у раноме детињству постепено навикнути на ход, тако се исто мора навикавати и на рад и на штедњу. Тиме смо ето већ рекли, да је навика и штедња и вредноћа.

Оно и кад се навикну не могу сви људи једнако бити вредни и штедљиви. Али то није никакво чудо. По ономе,

јалаца. А ови могу постати само од добро образованих и спремних људи тога позива. Вечерње Школе помажу да добијемо таквих људи, својих Карнеџија, Рокфелера, као што је наш Лаза Дунђерски, Владимир Матијевић, Љубомир Стефановић и др., који су се само трудом и спремом за живот подигли и ако не у висине, где се налазе страни индустријалци краљеви, али ипак заиста на угледну висину према нашим приликама.

Овако дакле узвишени позив Вечерњих Школа, које стоје у служби тако великих народних задатака тако рећи громогласно говори, да су нам ове школе потребне као кора хлеба.

Према том онда веома важан посао и веома важна је брига за нас, да се посаветујемо: како да развијемо, унапређујемо и помогнемо Вечерње Школе.

За то има два начина.

1. Материјално: чланством, посећивањем забава, прилозима и

2. Морално, утецањем на тргов. омладину да сва омладина ову школу посећује и то истрајно и неуморно; да зна да је просвета брдо преко којег мора прећи онај ко хоће да дође у цветне долине бољег живота. У свези са тим дужност нам је да стално водимо бригу и о том, да нам се Вечерње Школе радом својим све на виши ниво дижу. Што је њихов ниво виши, биће виши и просветни ниво наше трговачке омладине која у њима учи, а после и нашег трговачкога сталежа.

Трговачка омладина је део наше народне целине. Цео народ, сви сталежи треба и у материјалном и моралном правцу да испомажу просветни и морални напредак њен, као јемство и сваког другог јој напретка. Кад трговачка омладина напредује у просвети, подићи ће се наш трговачки сталеж, а с напредним трговачким сталежом и напредак нашег народа.

Но и ма да је цело наше друштво позвано, да овај напредак помаже, морамо истаћи, да ово старање у првом реду спада у дужност самој трговачкој омладини и трговачком сталежу нашем.

Они треба да свежим и јасним погледом без пре-

како смо навикли да је у свету, веће би чудо било да су сви људи у томе једнаки. Као ни сви прсти на руци што једнаки нису, тако се у природи наћи не могу никакве друге ствари са свим једнаке. Ено на дрвету колико је год лишћа, ни два са свим једнака наћи се не могу.

А смета ли то једноме човеку да буде вредан, што не може бити онолико ко други? Није главно да се људи изједначе у раду и снази, него је главно да се изједначе у вољи за радом и штедњом. Свак треба у томе онолико да чини, колико од све снаге може. Као у свему тако и у штедњи и вредноћи треба свака да дотера докле може кад се сав заложу.

Што се раније човек отпочне навикавати на што, тиме се јаче утврди у тој навици. Ко се на што навикне, тешко се после одвикава од тога. Лепо се каже: Навика је једна мука, а одвика две. Е тако ће бити и кад се деца навикну од најраније младости своје на рад, на штедњу и на вредноћу. Једанпут навикнута лако се она доцније не могу одвићи.

Нити је здраво, нити води добру, кад се заклањају деца од рада. Паметним радом крепи се човек и душевно и телесно.

Као што је лему радити, тако је тешко радину беспосличити. И као што је тешко распикући штедети и сачувати, тако је тешко штедиши расипати и растурати.

Кад је већ све навика, онда ваља децу навикнути још у раној младости на штедњу и на рад, јер без тога нема среће у животу.

(Свршиће се)

кида мотре на рад Вечерње Школе и да га стално поправљају и унапређују. Кад им пак било у којем погледу не достаје снаге за то, нека се обрате друштву нашем, а друштву је дужност, да притече у помоћ: моралну или материјалну. Друштво ће то заиста вољно и радо и учинити, као што је и досад чинило.

Па кад смо и овом приликом и поново утврдили велику важност Вечерњих Школа и да рад њихов треба да буде што напреднији, сада се обраћамо теби наша врсна омладино трговачка, чији многи чланови у младићким данима ипак не заборављају, да их животни таласи носе све ближе збиљи живота, где је и пуно стења и вртлога, па се спремају за добре животне бродаре, — поведи своје просветно коло још с много више енергије, много више непоколебљива попуштања уживањима и слабостима. Слабост маме сиренским гласовима у нерад и уживања, но ти се отми из тога душевнога трухлежа, јер то је пут који води смрти просветној, моралној и економској. Ако у њу паднеш и кад једном у животу и будеш хтела из те смрти ускрснути, не ћеш моћи и жалићеш дуго пропуштено време учења, али биће доцкан. Над том твојом тежњом више се црн натпис, што је забележен над паклом у Дантеу: „Одреди се сваке надежде“.

Особито се обраћамо још и Србима трговцима, да прихвате Вечерњу Школу као своју рођену тековину и да учине за њу што год могу, да се развија и напредује, а с њом и племените младице трговачкога сталежа, трговачка омладина.

Трговци могу помоћи Вечерње Школе наглашавањем важности учења у Вечерњим Школама; подстицањем омладине, да се уписује у Вечерњу Школу; надзиравањем и све даљим подупирањем омладине у учењу и у уредном посећивању школе, па и погодбом чак и за акцепат само у том случају, ако се омладинци упишу у Вечерњу Школу. Просвећена омладина не само да ће дизати углед и самој себи, а и трговачком сталежу, него ће бити од знатно боље помоћи и самим шефовима у радњи.

Нека не забораве господари, да није далеко дан, кад ће млађи као зрели људи пред њих стати, те да им тај састанак служи на радост, да су испунили дужност, коју су имали према млађима, док су ови под њиховом руком били. Просвесени ови млади трговци, који су се учили од њих животну лету, биће прави понос за њих као учитеље им и узоре. У такој омладини биће најлепше очуван и успомена на честитост оних, који су је тако лепо спремили.

Важност Вечерњих Школа је веома велика, управо недогледна. Помажимо их дакле сви. Ко њих помаже, помаже путем трговачке омладине и напредак и праву срећу и целога народа и човечанства.

Љубомир Лотић.

Збор о Вечерњим Школама

— Одржан у Новом Саду 31. августа (13. септембра) 1913. год.

О Вечерњим Школама у нас се сарамерно доста и пише и саветује. Но није ни чудо. Има још много питања око њих нерешених, а уз то и много таквих питања, која су истина, решена, али их треба још боље решити. Зато ће и на даље требати још много саветовања и писања, док се буду могле извести све потребне реформе у Вечерњим Школама.

Према томе врло је добра ствар, што је вредни и заузимљиви председник Новосадске Трговачке Омладине г. Петар Деђански потакао идеју, те и извео, да су неки чланови Школскога Савета и наставници сазвали на збор чланове трговачке омладине, трговце и пријатеље омладинске, а и све наставнике Вечерње Школе, да се саветују о свима

оним питањима, која стоје у тесној вези са образовањем и васпитањем трговачке омладине, а понаособ пак, да се саветују о Вечерњим Школама. Школе ове од велике су важности, јер помоћу њих навластито треба да се постизава велики циљ: умни и етички преображај наше трговачке омладине и стварање напредног српског трговачког сталежа.

Збор овај одржан је напред означенога дана у 9 часова у вече у просторијама Српске Читаонице новосадске. На збору је у лепом броју била заступљена трговачка омладина, било је присутно и доста трговаца, — премда их је могло још и више доћи, — те доста и пријатеља трговачке омладине, а највећим делом били су присутни и сами наставници.

Збор је отворио лепим прикладним говором г. Петар Деђански, председник омладински и наставник Вечерње Школе, истакнувши велику важност просвећивања наше трговачке омладине и важну ту потребу, да се Вечерње Школе што боље унапреде у корист оних, којима су намењене. Поздравља добродошлицом све госте и позива их, да се својски и искрено саветују о свему оном, што стоји у вези са Вечерњом Школом, а и уопће са образовањем трговачке омладине. Захваљује присутнима на одзиву и моли их, да и у будуће поклоне пажње и поверења просветним трудима трговачке омладине, која ће умети и на делу засведочити своје признање и захвалност на тој пажњи.

Затим председник извештава, да ће у име увода у ова саветовања и јавну измену мисли држати предавање г. Љубомир Лотић, епархијски школски референт и управитељ новосадске Вечерње Школе, те је умолио предавача, да приступи предавању.

Предавач је одржао предавање, у којем је изнео важност Вечерњих Школа по образовање и васпитавање трговачке омладине и задатке саме омладине око свога самообразовања, коју је омладину још одушевљавао, да прихвати своју Вечерњу Школу, као просветну мајку своју. Ко ту школу сврши добро и с успехом, тај ће много лакше пролазити и кроз највећу школу, школу живота. И цело Друштво наше треба да сматра Вечерње Школе својим и опћим народним питањем, а тако исто у опће и дело просвећивања трговачке омладине. У свему овом особито много могу помоћи и Срби трговци, чији ће прави понос бити, кад поверена им трговачка омладина буде у сваком погледу напредна и угледна. У омладини и у будућим таким напредним трговцима српским најбоље ће бити очуван и леп спомен нашим старијим трговцима, који су и сами припомогли, да се такав напредан наш трговачки сталеж образује. Нагласивши предавач још у свом предавању, које доносимо данас на другом месту, да ће из саветовања ижључити резолуције, као резултат овој јавној измени мисли, прешле се на само саветовање, које је текло у тону пријатног и лежернога разговора и много опширније, него што нам је могуће то овде обзиром на простор изнети.

Г. професор Јован Живојновић говорио је о том, да се опажа много неуредности код ученика у погледу похађања школе. Некада, ранијих година било је много више одушевљења за школу него последњих година. Треба све да се учини, те да се поправи похађање школе. Особито треба извести то, да ко почне школу, да је и сврши.

Г. председник Деђански: Омладинци су неуредни и са плаћањем школарине. Неке омладинце због неуреднога плаћања мора управа да искључи из школе. У омладини треба будити осећај уредности и понос, да су тачни у плаћању и да је срамота дочекати због неуредности искључење из школе.

Г. професор Душан Јованов: Некада је и занатлијска омладина ишла у Вечерњу Школу, па би добро било, да се и занатлијска омладина уписује у Вечерњу Школу. Истиче, како је важно и за занатлије данас, да се што боље образују, јер и код занатлијске омладине и код занатлија просвета је прва основа за сваки им напредак и задовољство у животу.

Омладинац Премић и сам признаје, да није сва трговачка омладина вредна и истрајна у учењу и похађању школа. Меће омладини на срце, да јаком вољом и енергијом уредно

похађа школу и учи, јер без науке данас нема ни напретка ни среће.

Госп. Љубомир Стефановић, — угледни и уважени трговац наш, чије је већ и присуство тако дубоко у ноћ, а ради користи трговачке омладине, свима присутнима било заиста пријатно и мило, и који је жива књига богатих знања, животнога искуства и прекаљене мудрости и практичних погледа, — препоручује омладини, да буде вредна, вољна и верна господарима и да се труди, да им буде у помоћи, јер и господари су њихови пријатељи и старатељи. Износи више врло занимљивих згодица из живота некадашњих и садашњих млађих. Истиче особито, како се млађи данас често заборављају у поштовању према старијима и како су на крај срца, кад им се дају поуке и савети, место да се томе радују. За сваку ситнију замерку код по неких млађих одмах је одговор: „ја ћу ићи“. То треба поправити. Омладина треба да буде оличена воља и амбиција у раду и науци. — Госп. Стефановићу, који је занимљиво зачинио своје речи и неким шaljивим згодицама из живота старијих практичних трговаца, присутни су веома симпатично аплаудовали.

Госп. др. Тихомир Остојић, секретар Матице Српске истичући велику важност Вечерњих Школа и због саме омладине, а и због стварања нашег средњег сталежа, напомиње, да је и наше друштво криво, што омладина не посећује Вечерњу Школу уредно, јер је друштво на то не подстиче. Нешто је узрок неуредном похађању школе и то, што је омладина и послом заморена. Али и поред тога умора може се захтевати од омладине да буде вредна и истрајна. Свако мора у младости да се промучи с учењем. И трговци треба да упућују омладину на уредно похађање школе.

Госп. Рацко Поповић, трговац: Да би похађање школе било уредније, предлаже, да се заведу писмене опомене за оне, који неуредно похађају школу, те да се те опомене шаљу шефовима. Тако исто да се и у омладинском органу изнесу на јавност они, који су неуредни.

Госп. председник Деђански: С овим опоменама тешко би ишло код Несрба трговаца.

Госп. Љубомир Лотић: Као код свакога посла и акције, тако и у питању посећивања Вечерњих Школа важна је ствар, да се свагда одржава јака и свежа агитација свију позваних. Ту агитацију и то: да се омладина уписује у школу, а и да је уредно походи, треба особито да врши сама она омладина, која је у том погледу тачна и уредна. Чим омладина то види, да се ко извлачи из школе или је неуредно посећује, треба одмах да се скупи око тих и не допусти им, да се — што но кажу Загребчани — „раскупусе“.

Госп. Лаза Миросављевић, трговац: Добро би било, да се омладини држе седмично и предавања о васпитању, те у опће о моралу и о друштвеном опхођењу. Овога многим омладинцима не достаје, а веома је пак важно, да се омладинци утврде у многим лепим одликама, те да после и као трговци буду украшени тим врлинама. Те врлине пак знатно ће им бити у помоћи, да и у свом послу до успеха дођу.

Госп. Љубомир Лотић: У погледу васпитавања омладинскога и Школски Савет Трговачке Омладине и наставници Вечерње Школе недавно су решили, да се при настави свију предмета а и иначе у наставничком раду свугде и сваком приликом обраћа пажња и васпитању омладинском. Код свакога предмета има много прилике, да се може говорити о сваковрсним врлинама, те радити на врло важном задатку сваке наставе и наставничкога позива: да се утврђује карактер и пречишћавају морална осећања у ученика. Да има више наставних часова, могла би се у читанкама у сваком разреду потпуно средити и васпитна грађа за ове ученике, те да се васпитна задаћа сређено и свестрано сврши. Али за то немамо времена. Због тога морамо остати код тога, да се у читанци за 1. разред васпитна грађа бар у главним основама среди, а иначе гдегод је могуће, да се свагда и васпитни моменти узимају у обзир. Него васпитне задаће могле би се лепо вршити и на другарским вечерима, те предлаже, да се то усвоји.

Особито пак, да трговци из свога живота и искуства изнесу на тим састаоцима своје мисли и доживљаје. То би било од врло јакога васпитнога утецаја.

Госп. др. Тихомир Остојић: Такође је за то, да се на другарским вечерима држе предавања са васпитним смером. На другарске састанке треба да дођу и госпође наших трговаца а и госпође из редова наше интелигенције, те ће и њихово присуство и њихови манири бити и од васпитнога утецаја, а утецаће и на друштвено опхођење омладинско.

Госп. Љубомир Стефановић: Примерима из живота извађенима потврђује, да омладина заиста треба боље да се васпитава.

Госп. Душан Монашевић, трговац изражава радост, да наши трговци обећавају, да ће се све више интересовати за своју омладину и образовање њено. Но желео би, да то интересовање буде стално и непроменљиво, да не изгледа то обећање трговца, као оно, што има родитеља, који обећавају деци то ово, то оно, а обећање не испуне. Интересовање ће се ово на делу видети у помагању омладинских ствари, Вечерње Школе и у посећивању другарских вечери и држању при предавањима.

Осим овога још је било и подужега саветовања и о корацима, који треба да се учине, да омладина дође до локала за своју Вечерњу Школу. Те кораке да учине заједнички наши трговци, наставници и омладина.*)

После овога својскога саветовања председник је усрдно захвалио присутнима у име омладине на одзиву и прогласио је, када је то усвојено, да је збор усвојио ово као своје резолуције:

1. Збор овај и овом приликом наглашава велику важност Вечерњих Школа и по омладину и по опћи народни напредак и апелује:

а) на трговачку омладину, да се сва у те школе уписује, најуредније их походи и да сва три разреда сврши;

б) на шефове, да упућују омладину на посећивање школе и да их надзиравају у учењу и напредовању, а евентуално и да акцептовање помоћника свежу уз погодбу, да ће исти Вечерњу Школу најуредније похађати;

в) на српско друштво, да увек и материјално и морално потпомаже Вечерње Школе.

2. Ставља се на срце трговачкој омладини, да се и ван школе у животу, раду и понашању свом труди, да присвоји и дубоко усади у срце све оне врлине, без којих се апсолутно не може напредовати, као што су: љубав к раду и учењу, вредноћи, штедњи, верност шефовима, лепо понашање према свакоме и др.

3. Да се и на другарским вечерима држе предавања и воде саветовања о бољем васпитавању омладине и да се умоле Срби трговци, да држе предавања о том.

* * *

Збор је текао и завршен је у најбољем реду и шат му саветовање уроди плодом.

Љ. Л.

ОМЛАДИНСКИ ГЛАСНИК

Са забаве Новосадске Трговачке Омладине. На Малу Госпојину 8 (21.) септембра о. г. приредила је Новосадска Трговачка Омладина своју прву овогодишњу забаву — са већ раније објављеним програмом — у корист своје вечерње и оvd. Више Девојачке Школе,

Успех — како моралан тако исто и материјалан — може нас потпуно задовољити. Програм је испао на опште задовољство; све пиесе су врло допадљиво и прецизно изведене. Из материјалног успеха које се овде донаша у тачном обрачунању види се, да нас сваког може задовољити. Што се тиче посете забаве, ту имамо следеће приметити. У Н. Саду имале

*) То је и учињено молбом на вл. Патронат Српске Велике Гимназије, који је уступио гимназијске дворнице Вечерњој Школи и за даљу употребу-

— које ожењених а које нежењених трговаца — око 30 до 40 од тих је било на овој забави свега 5 до 6: помислите само 5 до 6. Омладинци! зар није то жалосно, да Вашу чисто трговачку забаву посети тако мален број трговаца? Шта је томе узрок неznam, али да је ово жалосно и то врло жалосно, то знам. Ја се нећу овом приликом упуштати у критику ове чињенице наших трговаца, али приморан сам исту овим путем са околико речи на јавност изнети и тешити се, да ће је идући пут можда боље посјетити. Иначе је ова забава од стране осталог п. грађанства доста добро била посјећена. Веселење и потпуно расположење трајало је до 3 сата у зору, када се сви задовољно и весели разишли.

Омладинац.

ИЗБОР НАСТАВНИКА ЗА ВЕЧЕРЊУ ШКОЛУ НОВОСАДСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ. У редовној седници Управног Одбора Новосадске Трговачке Омладине, одржане 27. септембра ове год. изабрани су наставници за Вечерњу Школу Новосадске Трговачке Омладине следећа господа:

ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД		
	I	II	III
Краснопис и контролне радње	Марко Павковић, чиновн. Матице Срп.		
Српски језик	Др. М. Петровић, проф. срп. вел. гимн.		
Рачун	Станко Замуровић, проф. срп. вел. гимн.		
Основи земљописа са познавањем робе	Душан Јованов проф. срп. вел. гимн.		
Обртнички земљопис		Душан Јованов, проф. срп. вел. гимн.	
Српска кореспонденција		Т. Животиновић, проф. срп. вел. гимн.	
Једностручно књиговодство		П. Деђански, чиновн. Центр. Кред. Зав.	
Двостручно књиговодство		Коста Капамаџија, чиновник А. У. Б.	
Трговачки рачун		Јосиф Шлоф, чиновник А. У. Б.	
Немачки језик			
Немачка кореспонденција			
Менично право		Др. Александар Моч адвокат	
Трговачко право			Др. Александар Моч адвокат

За чланове Школског Савета Вечерње Школе Новосадске Трговачке Омладине изабрана су — осим наставника, ре-

довног председника, потпредседника и тајника Новосадске Трговачке Омладине следећа господа:

Трговци:

- Г. г. Љуба Стефановић, шпецер.
- „ Лаза П. Миросављевић, мануф.
- „ Душан Монашевић, галантер.
- „ Душан С. Марковић, мануф.

Др. Душан Радић, управитељ српске велике гимназије,
Др. Тихомир Остојић, I. секретар Матице Српске.

Љубомир Лотић, епархијски школски референти управитељ ове школе.

Жарко Слеччевић, подуправитељ новосадске филијале Пештанске Угарске Комерцијалне Банке и

Иван Бранкован, чиновник Централног Кредитног Завода.

Добровољни прилози приликом забаве Новосадске Трговачке Омладине одржане 8/21. септембра о. г. у корист одржавања своје вечерње школе а 10% од чисте добити Новосадској више девојачкој школи.

Приложили: Централни Кредитни Завод Н. Сад К 50—, Српска Задружна Банка Н. Сад К 25—, Љубомира Стефановић Сина Нови Сад и Марко Мичић Индија К 20—, Софија Лазе Дуњерског Н. Сад, Петар Јовановић, Браћа Миросављевић, Др. Александер Моч, „Добротвор као Задруга“, Др. Милош Бокшан, Никола Ивковић, Филијала Пештанске Трговачке Банке и Шварц Мор К 10—, Милош Мијатовић К 9—, Др. Милан Петровић К 7—, Душан С. Монашевић К 6—, Петар Деђански Нови Сад, Душан Јанковић, Др. Коста Хаџи, Дуњеров и Ралетић, Јован Чавић, Алекса Сремчевић, Омаљев и Лазевић, Душан С. Марковић, В. Коларски, Вагнер, Љубомир Поповић, Рацко Поповић, „Друштво Натошевић“, Љубомир Лотић, Н. Димовић, К. Додић, К. Јовановић, Лазевић и Коста Миливојевић К 5—, Браћа Мирилов, Стеван Капамаџија, Др. Шпирта, Др. Каленић, Др. Поповић и Миша Матеић Опово К 4—, С. Гавриловић, Јован Стојковић, Недељковић Банкарска радња Виг и Катона Н. Сад, Лаза Ђ. Милутиновић, Др. Ј. Мичатек, Сава, Милена А. Замуровић, Мај Мор и Н. Полак К 3—, Браћа Радовановић К 2-50, Антоније пл. Бугарски, Петар Јовановић, Драгица Мириловић, Никола Петровић, Н. Р., Тауш Јанош, Влада пл. Стратимировић, Холфелд, Кертеc Мор, Регењи Калман, Пискер, Паја Ст. Јаковљевић, Јеленик Вилмош, Ивошевић, Др. Трифковић, Паул Сајдл, Гавра Ј. Полит, Леви Маџаш, Грос и Лазевић, Вуја Пупавац, М. К., Др. Шаца Марковић, Др. Бранко Николић, Катица Тодоровић, Вука Д. Јованов, Др. М. Свињарев, М. Дицген Синови, Др. Игњат Павлас, Ђорђе Ивковић, Н. Барачанин, Сима Машић, Др. М. Продановић, Берић, Лаза Вуков, Јелена Велић, Милка Шашић, Рада Веселиновић, Софија Обрадовић, Милош Жикић, Бајић, Милан Т. Јовановић, Максим Јовановић, Јелена Могина, Васа Малочић, Аришко Летић, Н. Н., Макса Дамјановић, Данило Слеччевић, Ђура В. Јовановић, Милан Радонић, Душан Јовановић, Тоша Поповић Чуруг, Ђерамов, Ђитков, Латинка Манојловић, Др. Матић, Миливој Сивац, Теодоровић, Илија Ђуренлић, Стеван Вукадиновић, Никола Војновић, Павле Хоран, Рада Валон, Шандор Сатлер. Милева Дамјановић и Јован Вуконић К 2—, Мара Шашић, Рада Бокшан, Лука Ковачевић, Сава Коларић, Милан Замуровић, Јован Ђулум, Митица Томин, Душан Јеремић, Могин, Марија Нинковић, Латинка Мишић, Гига Латинчић, Шен, Лаза Лукић, Стеван Живанов, Лазар Дуњеров, Н. Н. Паја Миливојевић, Рот Ференц, Лице Рудолф, Ђула Штајнер, Милан А. Јовановић, С. Ковач, Шварц, О. Ракић, Малетић, Коста Михајловић, Катица Манојловић, Даринка Продановић, Јозеф Оберник, Кајка Трушић, М. Лајпникер, Лука Малетић, Јован Узелац, Перица Манојловић, Даринка Дреновац, Љубица Каћанска, Свет. Шилић, Н. Ајсликер и Васа Т. Продановић Бешта К 1—, Бошко Марковић К —50.

Горњим прилагачима изриче најтоплију хвалу.

Управа

Новосадске Трговачке Омладине.

Извештај о раду Т. Бечејске-Арачке Трговачке Омладине у месецу јулу, августу и септембру о. г. Од јула месеца досада имали смо четири другарска вечера. Приметили смо, да су предавања, која се на тим другарским вечерима одржавала, увек имала јаког утиска на нашу омладину. За годину дана интензивног рада омладинског многи су се чланови поправили. Одвикли се многи од кафанског и карташког живота, те почели умереним и паметним начином да живе. Али на жалост има неких које ни лепа реч ни опомена не може да извуче из залуталог начина живота. (Нећу, да их овом приликом именујем али на жалост могу да установим да су од старије генерације.)

Седмо другарско вече одржано је 11. јула о. г., на којем је г. професор Павле Аршинов наш познати јавни раденик, који је био у гостима код врлоуваженог г. Милана Нићина трговца, држао предавање. Г. Аршинов полагао је у своме говору највише, да штедњу и умерен живот код омладинаца омили. Као што је рекао не треба сада никога одушевљавати, него истрајно радити на томе, да се наш трговачки сталеж подигне на висину на којој је некад био. Препоручио је Привредникову задругу за штедњу, која ради на подизању трговачког подмладка. Како код нас још штедња није ухватила јаког корена, а омладина нема задругу за штедњу засада би најбоље било уписати се у Привредник. Много нас је задужио г. Павле Аршинов који нам се драговољно одавао, да нам одржи предавање.

23. августа одржано је другарско вече, са предавањем г. Милорада Влашкалина *abs. theol. stud. iur.* Предавање г. Влашкалина одушевило је омладину за наше народне опће ствари и дужности. Разлагао је омладини, да не треба се једнострано образовати, него поред стручног спремања стећи и опће образовање, које је трговцу као члану интелигенције врло потребно. Опће образовање може стећи читањем добрих књига. Трговац када ступи у живот као самосталан, треба за опће народне ствари не само да се интересује него и да остале раденике на пољу народног просвећивања, да потпомогне, „јер живот без борбе, није никакав живот.“ У говору додирнуо је и жицу национализма, јер зна се да су трговци били први који се старали за образовања подмладка, али су на жалост заборавили да се за свој подмладак побрину. Зато је дужност свакога интелигентног човека да се стара за подмладак трговачки. Мушка омладина је код нас спасена од однарођивања али на жалост женска није. Можемо се захвалити утицају овдашње грађанске школе. Осим тога споменуо је у говору, да омладина мора помагати рад гимнастичке секције омладине, и похађати вечерњу школу.

Девето другарско вече је одржано 6. септембра, на којем је г. Др. Сава Јанковић покретач омладинске организације код нас, држао предавање о сексуалном питању. Пошто Србина лекара у месту нисмо имали, једва смо уграбили прилику да се и том врло важном питању у нашој омладини одржи предавање. г. Др. Јанковић је у своме говору присутне упознао са рђавим и добрим странама тога за нас Србе тако важног питања. Осим тога нам је наш пријатељ г. Др. Јанковић обећао, ако би нам било нужно какво год предавање из хигијене, он ће нам послати.

11. септембра је одржано другарско вече са предавањем пречасног г. Стојана Јакшића великокикинског ђакона нашег познатог раденика на пољу народног просвећивања. Предавање г. Јакшића обухватило је наш рад за народно просвећивање, са оснивањем народних књижница, приређивањем села и т. д. Споменуо је да и омладина може помоћи у том раду, растуривањем књига, посећивањем предавања за народ. Као предавач српског језика код вечерње школе Великокикинске Омладине метнуо је на срце нашој Омладини, да ниједан не пропусти похађати Вечерњу Школу. Као трговци само онда можемо издржати конкуренцију са странцима, ако се са једнаким средствима сложимо. А за тај посао наш треба одлично спреман трговачки сталеж. Омладина је са јаком пажњом слушала предавање.

Осим другарских вечери рад наш је обухватио и оснивање гимнастичког пододелења у крилу омладине. 13. јула уз пријатељско заузимање наше академске омладине г. Милорада Влашкалина, Бранка Нићина и Младена Васића основано пододелење гимнастичко. Вође пододелењу су гг. Богдан Милошев, Драгољуб Јовановић и Срећа Секулић. Привукли смо себи и најмлађу т. ј. научничку генерацију која се у гимнастичком пододелењу под именом подмлатка вежба. Ово пододелење треба да буде преходница соколу, који би се имао овде основати, да се старији наши не боје сваког шушка. Рад пододелења за време од 3. месеца је врло повољан. Осим наше омладине има у друштву и занатлијске омладине. Леп пример српске свести показао је наш угледни занатлија. г. Коста Станков који са својим персоналом долази заједно на вежбу.

Јавили смо, да смо 3. августа основали филијалу у Меленци, која је за кратко време свога опстанка основала и тамбурашки збор. Не можемо ћутке прећи преко заслуга председника г. Јована К. Јанковића, који се поред тога што је омладини дао бесплатан стан заузимао и за оснивање Вечерње Школе, али се то није могло ове године увести.

Омладински тамбурашки збор под управом Бранка Нићина правника, суделовао је на забави уједињене српске омладине. Чист приход је уступљен Српској Вишој Девојачкој Школи Новосадској. Омладина је сматрала за своју родољубиву дужност да на истој забави суделује.

Овим путем захваљујемо се академској омладини нашој наиме гг. Милораду Влашкалину, Бранку Нићину и Младену Васићу, који су за време свога боравка међу нами, много допринели оснивању гимнастичке секције, а осим тога у свему и свачему на руци били.

На седницама Управног одбора Новосадске Трговачке Омладине решено је — осим неколико тачака административне природе — и о примању редовних и потпомажућих чланова.

У ред редовних чланова примљени су: Бранко С. Деврња, Ђокица Ракић, Милан Доват, Никола Сланкаменац, Славко Милаков, Стеван Жунић, Станко Сунарић, Бранко Остојић, Бранко Крендић, Бранко Клајић, Живко Ађански, Ђорђе Стојановић, Митар Бугарски, Драгомир Крстанић, Вид Шкорић, Јован Петровић, Ђока Попов, Милић Благојевић, Бошко Гнатић и Александар Цветковић.

За потпомажуће чланове примљени: Коста Јовановић и Исидор Баић.

Брисани из чланства због одласка из Новог Сада. Стева Вуковојац, Васа Бирвалски, Милош Гвожђан. Сава К. Бошковић.

Брисани из чланства због неплаћања чланарине. Живко Поповић, Коста Радујковић и Лазар Јовановић.

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

Новост у поштанском достављању. Управа поште и телеграфа изнела је једну новост, ради удобности грађанства. Код достављања експресних писама има права писмоноша — ако особа, којој је писмо упућено, није код куће — да писмо баци у кућни сандучић, или да га преда чуваркући; уз то писмоноша ставља на врата од стана дотичне особе цедуљу, на којој пише: „Експресно писмо у сандучићу“ или „Експр. писмо код чуваркуће“. То исто бива и ако дотична особа при достављању телеграма није код куће.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Пријатељу Ђ. П. М. у Вршцу. Ваш чланак је потпуно сложен, па пошто желите, да исти одједанпут а не раздобоно донесемо, то ћемо га у идућем броју донети.

Српско Вам поздравље. — Уредништво.

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

Власник: СТЕВАН Л. ГАВАНСКИ	ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.		Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина« Неплаћена писма не примају се. Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује рачунају се јефтиније.	Одговорни уредник: БОКА РАДУЛОВИЋ.
	на 1/4 годину	6 Кр.		
	на 1/2 године	3 »		
	на 3/4 године	2 »		
	Поједини бројеви 10 пот.			

ЗИДАЊЕ КАЛДРМЕ ОД СЕНТОМАША ДО НАДАЉСКОГ ГАТА.

Давно очекивана велика потреба калдрме непролазним путем, од Сентомаша до Турије, како смо дознали, предузета је од жупаније у посао који обавља г. Пера Грађански Србин жупаниски мерник.

Колико би повољно могли доставити ову сваком радосну вест, почем је ово доиста по Сентомашку пијацу и трговину од велике важности, да Сентомашке мудре главешине, како у сваком општинском послу тако и на овом имају смер да унаказе овај посао.

Као што дознајемо, наше мудре главешине имају намеру, да ову калдрму Туријским друмом од Сентомашке ђуприје према Ађанском салашу, старим путем нуз канал спроведу а између новозидане калдрме и између г. Лазе Дунђерског да остану јамуре у оклиску којима тобож за свинску пијацу употребили.

Каква безсмислица! Сав се напредан свет труди и отима по народној изреци да »Криву Дрину« исправља, само Сентомашке мудре главешине

не све тумбе и обратно раде, они и оне послове који би по себи у рукама разумних људи управо и смишљено изашли, уплећу се да их искриве, да им се сваки разуман човек смејати мора.

Нисмо намерни скретати вољу и намеру наших главешина, јер је њи и тако немогуће приволети на упутан рад, само питамо и љубопитљиви смо, какви су разлози њихови и шта их руководи, да друм који је посвом природном положају прао, да га у криво спроведу?

Зар свињска пијаца не може бити од калдрме до канала или још пребитачније, на одседитом месту горе пред фабриком г. Лазе Дунђерског? Зар не помишљају наше мудре главешине и на будућност, даће временом овај простор од канала до калдрме народу здраво требати за утоваривање шећерне репе, која ће скорим великог маха захватити, иначе пак моће се ово место свагда за пристаниште лађама употребити које нам је већ и тако доста тескобно.

Зар није нашој општини боље у интересу да те гудуре којесу у истини прави пут жупанији уступи,

да она наспе и калдрму из зида, него да задржи себи један затворен оклиск који низаквакву потребу неће бити, доли вековно огледало на задности и непромишљености овог времена остати.

Ако се овако збуди није се ни чути! Туринци су овај друм бар до некле у свом хатару насипали и у реду држали, док Сентомашани у свом хатару на друм, који једва један километар изнаша и због вечите локве и глибова *скроз неупотребљава* векови-ма ни освртали се нису.

У Сантомашу не може човек ни ред дрвећа видети право у реду, него свако себи засађено, тратуари уски-криви и грбави. Које лошије општине су новијег доба према жељезничким станицама лепе и праве стазе уредили у Сентомашу је и та стаза крива и уска нарочито до ђуприје. А оваких сличних и горих ствари ни набројати не може. —

Ко ово све уме и хоће да види и да цени, тај ће свакако и то знати оцени, какви су људи на челу наше општине.

Ако је помоћи, овом жалостивом али истинимом стану, та се помоћ може

ПОДЛИСТАК.

МРТВА РУКА.

ПРИПОВЕТКА

Написао: J. Hološ. — Превео: Д. Ађански.

САСТАНАК НА БОЈИШТУ.

(Свршетак.)

— Када ми је отац после оне велике битке, постао парохом у селу Г. изађем једног дана на бојно поље, где ми је брат погинуо. Добро сам познавала свето место, јер сам често обилазила гробове погинулих јунака, да би се исплакала на гробу милог ми брата и у неколико тугу убржала.

Ада застане . . . Млади гроф збуњено и дрхћући писао је даље.

Годину дана становасмо у селу Г. Два младића такмачише се о моју руку. Обојица беху ваљани али ја нисам осећала љубав наспрам њих, јер сам желела да останем поред свога оца. Изађем на гробље погинулих јунака, да од њиних духова савета заиштем. Задубљена тако у мислима, прну једна тичица између цбунова и поплаши ме. Радознало скријем се у цбуње, да јој гњездо потражим. И

овде ходајући по сухоме лишћу, осетим нешто под ногама. Сагнем се и подигнем . . . Боже благи! мртву руку с прстеном. Ја сам ово сматрала да је опомена од духова, да се никад не удајем. Стога просиоце други дан одбијем, а мртву руку понесем кући заверивши се, да се нећу никад удавати, јер са овом мртвом руком бејаш смрти заручена.

Једног дана упознам се на бојном пољу са неким младићем, који је наме необичан утисак учинио и, наспрам којег осећам неку наклоност, неку симпатију, што досада код других не осећам. И већ хтедох љубав своју открити и исповедити му су, али у том тренутку сетивши се мртве руке, тврдо одлучим у себи, да се за другога нећу удати, само за онога, чија је ова рука, коју сам брижљиво али потајо у сандучићу чувала и због које, ево, мене и родитеља мога оптужише и пред славни суд ставише.

Млади гроф већ је одовно оставио писање живо посматрајући госпођицу. Аду. Отац је приметио синовљево узбуђење, али не рече ништа, те када је Ада довршила своју причу, стари гроф метну на сто сандучић с мртвом руком.

— Гле, ево мртве руке!
Млади гроф бацивши један поглед на мртву руку, у тренутку паде на колена пред Аду и овако јој рече:

— Ада, моја си заручница! Моја! Мртва рука, коју си на бојном пољу нашла, јесте, моја рука.

— Јест, јест! понови млади гроф; знај да сам се и ја борио поред твога брата, а мога пријатеља.

Ада на ове тужне речи сузним очима погледа младића, а он тужно настави.

— Када спазих, да ти је брат погинуо, скочим, да му ако је могуће, живот спасем. У том тренутку, докле сам се ја око твога трата забављао, један непријатељски часник нападне ме, и једним јаким ударцем одсече ми леву руку коју у онај мах, немајући времена, нисам трежио, а доцније не могах је наћи.

Ада је сумњиво главом махала, но млади гроф брзо скине рукавицу са леве руке, и тада се видела вештачки начињена рука, која је одрубљену замењивала.

— Још и сад сумњам? Та зар у прстену урезана три почетна слова »Р. Д. Г.« не означаје моје име? т. ј. Раулем Детре Гроф, а испод камена налази се слика моје матере.

Свевишњи творца је наредио, да тако буде! шапутала је сузним очима потресена Ада.

Сад млади Детре гроф загри лепо девојче, коју му је сам Бог одредио и обоје клеку пред старим грофом.

само од наших општинских представника тражити, те сву наду у них и полагамо, да ће барем овога пута настојати да се калдрма до Турије према естетики и интересу општине упутно спроведе а не по намери непромишљених људи. —

МИР.

После нечувана и страшна два рата, који су трајали девет месеци, једва је наступио давно очекивани мир. Томе миру обрадовале су се не само ратујуће странке, него и сви народи у Европи, којима је то силно крвопролиће одвратним постало.

Лепа је, мила је, узвишена је и божанствена та реч мир! Она је најсилније оружије, јер њоме су престале све оне грозоте, што су их дотле људи у рату између себе починили.

У колико се мора одати заслужене признање и дивљење свима онима борцима и јунацима, који су својим подвизима и непојмљивом истрајношћу показали целога свету шта може чисти патриотизам да учини, још веће признање од целога образованог света припада оним људима, који су радили на томе светоме послу, да што пре до мира дође. Тим миром поштећен је још многи драгоцен човечји живот; спасена је многа породица од пропасти; сачувани су многи очеви и хранитељи небројених нејачи... Па зато и опет кажемо, да су највећи јунаци били они људи, који су умели брзо да створе мир, те ће им стога њихова имена бити забележена у историји златним словима.

Данас влада мишљење, да се просвета попела на највиши ступањ, да је толико овлада човечанством, да је она управо једна снажна и моћна сила која светом влада. Шта год се уради, што се коси са лепим, моралним и узвишеним ми то осуђујемо и кажемо да су то учинили некултурни и необразовани људи. Ми се уверавамо, да култура и цивилизација још није постала толико моћна над човеком и

Председник дигне горе руке к небу и благослови децу, а за тим овако рече:

— Још није све свршено! Гле и овај страни младић хоће с нама у радости да учествује. И представи присутнима странца, као сина Давида Рајнхагена, брата свештеникова, који је из Сурина дошао овамо, да открије тајну убиства оца свога.

— Убица беше Туаро црнац, који оданвно тражаше прилику, да се освети господару своје због рђава поступања и продаје Гумиле жене његове. Заклео се, да му се тиранин господар жив неће вратити натраг у Америку. С убиством господара свога хтеде и свештеникову пороеицу од пропасти избавити.

Само је привидно отпутовао оно вече када му господар заповедио. У оближњој шуми сакривен проведе вече и ноћу врати се натраг и кроз кухински прозор уђе у собу господарову и убије га Ада би своје дело и остало робовима, — који у Америци остадоше — посведочити могао, одсече трговцу леву руку.

Овај злочин исповедио је црнци сину Давидовом на самртној постељи и предао му мртву руку. Гумила је умрла и црнца је смрт њена растужила, да је и он наскоро после ње, од туге и жалости, умро. Син Давидов дошао је овамо, да открије тајну злочина.

Стари судца саслушавши до краја исповест оптужених, сузним очима рече:

његовим страстима. Још су стари филозофи рекли, да у свакоме човеку живи по једна звер, и да се ова може једино васпитањем и образовањем: ако не сасвим унитити, а оно бар њене страсти угушити. Па ево смо се баш приликом овога рата уверили да у свакоме човеку живи притајана животиња, која је у раздраженом стању кадра да учини оно, што би иначе само љута звер учинити могла.

Тај цивилизовани и образовани човек, који од постанка свога подиже свој глас против рата и свију оних беда што га рат иза себе оставља улази у њега без икаквих побуда с највећим одушевљењем.

Рат је нешто најстрашније на свету. Најумнији људи и старог и новог доба увек су били против рата. Највећи војсковођа нашега доба Молтке рекао је, да је рат, ма он био најпобедоноснији народна несрећа. Ни највеће врлине у рату не могу да надмаше и ублаже оне страшне последице његове. Једини случај, кад би се рат могао оправдати јесте онда, кад је један народ без повода нападнут, те ради своје самообране мора у њега да улази, јер његове последице као што су: бољештине, глад, опустошена поља, попаљена села и вароши, подивљалост у човека страшнија су и од самога рата.

Каже се, да је патриотизам главни разлог ратовању. Али у томе има врло мало истине, јер ратовање се много пута води не из патриотизма него из неких других сасвим ниских побуда, којим се милионима људи наноси грдна и велика неправда.

Човек са собом носи на свет и свест о правди. Људи живећи у заједници морају оно право које за себе траже да признају и даду и другим људима. Ово начело права прелази и на народе и државе, па зато сва она права која за себе траже, треба да признају и даду и другима. Тек на овај начин, кад би се ово начело свуда спровело и поштовало могло би се доћи до трајнога мира како у породици и општини, тако и у држави између народима. По томе је дужност

— Но, ја, у моме животу још не имадох таку истрагу, да се место жалости, свадбом и весељем завршила.

Председник у највећој радости одведе натраг генералу свештеника, који се тако исто радовао као и гроф.

— Знао сам ја рече да мој пријатељ кога сам кроз упознао и поштовао, не може бити кривац. Бог га је избавио и опростио од великог и тешког искушења и сад ће достојну награду добити!

Па још када је дознао, да се млади гроф Детре верио се са свештениковом ћерком, онда тек беше потпуно радостан.

Стари поп Тома, радо беше ослобођен, од оптужбе и за невини проглашен, прва му функција беше та, да је своју ћерку Аду са младим грофом венчао.

Млади гроф мртву руку своју као светињу чуваше. И кад год је погледао на мртву руку ракао би:

— Ово је мој просиоц и њој имам завалити, што сам Аду добио за жену.

— А ова рука — одговорила би Ада — знак је, да ћемо до гроба једно-другог искрено љубити и волети.

свакога човека да тежи за оним што му се чини да је право

За цело човечанство била би највећа срећа кад би ратови у опште престали, па да влада вечити мир.

Питање је, да ли ће тај замишљени вечити мир на чијем остварењу већ одавно раде највећи умови свију народа — кад год наступити, јер и овај мир што је сад склопљен не може се назвати правим миром, јер скрива у себи клицу новоме рату? Бар тако се данас о њему говори.

Култура показује велике успехе на све стране, али овде код ратовања као да је најмање шта учинила; учинила је али на жалост у усавршавању убојног оружја, а на одстрањењу ратовања баш ништа. Они, којима је у рукама судбина народа, не могу да се отргну, да би се све размирице могле омирним путем решити, него су све државе наоружане до зуба, обећавају да ће војске распустити, али то ни једна неће да учини, јер вође тих држава држе, да је рат природна потреба, па да због тога не може престати.

Садашњи нараштаји доживели су страшне ратове. Не дао бог да га и наша поколења дочекају; а мир, који је сад створен нека буде вечит на срећу и напредак целога човечанства!

ЛИСТ У СЛУЖБИ ТРГОВИНЕ!

Као посматрач развијања местне трговине, дошао сам до тога чврстог уверења, да у успеху наше местне трговине много заслуга има лист «Народ», који је до пре годину дана овде излазио.

Имали смо ми у Сентомашу старих печених и имућних трговаца, који поред све њихове вештине и капитала који су на расположењу имали, нису могли задржати наш свет, да тада са колима не иде у варош да пазари. А када је саграђена жељезничка пруга Сомбор-Ст. Бечеј, свет је руљом ишао у Бечеј, НовиСад ибог тепита куда, те се враћао са грдним пакетима кући. Лист «Народ» у оно доба устао је против тога и обавештавао је свет, да по нашој узречици «Немати боље од кућевног пазара». И заиста тако је! Човек најбоље пазари код куће. Своје потребе најповољније снабде у месту а и своје производе најлакше и најбоље прода опет код куће.

Тако наш свет подмирујући своје потребе у месту потпомагао је овдашњи српски трговачки сталеж а изнашајући своје производе на овдашњу пијаци подигао је пијаци. Наша је живинска пијаца од светскога гласа. У мађарској после Маковачке пијаце Сентомаш заузима прво место у живинској пијаци. Ни житна пијаца није много мањег значаја.

Даклем видимо, да велике заслуге има у служби трговине местни лист.

«Сентомашанин», садањи местни лист, предузео је и наставља рад «Народа». Ради на подизању местне трговине и занатлијства учвршћивању на привредном пољу а праведно становиште заузима о местним приликама.

Па зато што видимо, да је лист не само нами трговцима него свим сталежима од велике потребе, обгрлимо

наш лист «Сентомашанин» пишимо, радимо заједнички на добробиту нашега народа.

Живела штампа!

Трговац.

НАША ОМЛАДИНА.

Ми имамо овде доста леп број омладине. Имамо медикара, правника, богослова, приправника, гимназиста и још друге врсте око 40. да их бројимо и више би било. Но заман и њихов број, кад не видим од њих ни збора ни створа.

Где ли су идеали у ове омладине, или су то само људи ладног и стварног посматрача, да после у своје животу знају себи пронаћи праве и истинске стазе и богазе. Да ли је то она омладина, на чија плећа треба да падне доцније сав терет и сва брига народна нам. Хоће ли ова омладина научити српски народ. Како ваља чувати име и образ свој? Хоће ли им овака омладина примером показивати и доказивати, да треба љубити род свој?

Ми не знамо!

Али видимо, да ова наша омладина сном мртвијем спава, а по њима тешко и нама и нашим.

Или их је напала нека тешка сета и чамотиња, те не могу да се отресеу тога, или их можда није мајка научила изговарати српско име, или их је можда стид радити на просветном пољу народа нам.

Ми не знамо!

Тек волели би, да их видимо, ма и једном на каквом било збору и договору око нека народног посла.

Дела омладино, на посао!

Вести из места.

Зидање општинског шпитаља. Јавна дражба на рад око зидања општинског шпитаља одгођена је те ће дражба поново бити исписана сигурно у каквим мађарским листовима

Срби подузетници треба да пазе да на време даду своје понуде.

У пажњу трговаца и занатлија. Дунавско паробродско друштво већ од неколико месеци редовно шаље своје шлепове управо до Сентомаша.

Уштедиће доста у подвозу сваки онај, који робу лађом да донети.

† Јован Илић. овдашњи берберин после дугог боловања умро је у 41 год. свога живота. Оплакује га супруга, стара мати, сестра гђца. Лепосава Илић овд. учитељица и брат г. Никола Илић ц. кр. капетан у миру и брат Паја учитељ у Босни и брат Мика чиновник у Н. Саду и остала родбина.

Покојнику нека је лака црна земља, а уцвиљеној својти наше саучешће!

Шта учини љубав и Изгубљене Наде. Пре 4—5 година «лепо» је написао два високо-књижевна дела овдашњи учитељ Миладин Ј. Туторов, која су на жалост Миладинову оштро прокритикована у Бранковом Колу.

Тај исти Миладин сад из «Љубави» према народу ставио се срамно у службу поп-Миливоја и Др. Живка који су у нашој црквеној општини створили у потпуном смислу подрепашку странку, па је ипак «Изгу-

био Наду», да ће икад постати перовођа црквене општине

Како чујемо Миладин сад сву наду полаже у ловачком псу, које га је у школској дворани тако лепо дресирао, да ће и на даље сакатити и уједати децу у школи и по сокаци, а превађа дела о неговању ловачких керова, место да се бави превађањем књига о васпитању школске деце.

Иступио из одбора, сентомашке српске православне црквене општине: Наш једномишљеник и одличан грађанин г. Стева Л. Манојловић велепоседник иступио је из одбора Сентомашке српске православне црквене општине и упутио је одбору писмо следећег садржаја:

Славном

Црквеном Одбору у Месту.

Пошто сам стекао уверења, да се у нашој црквеној општини о уставној и националној свести више рачуна не води, побуђује ме, да одступим од чланица црквене општине, и молим, да славни црквени одбор има доброту на знање узети.

Споштовањем

Стеван Л. Манојловић с. р.

Како дознајемо, спремају се на исто шта уради славољубиви поп-Миливој! Увео је у црквену општину прави комесаријат.

Вести са стране.

Пас — спасилац живота. Три дечка из Малог Сомбора су ишла ових дана у Маково да купе брашна. Пошто им је врло топло било, одлучили су, да се окупају у Моришу. Свуку се и уђу у воду, али су ишли све дубље и дубље, док их није дохватила матица и понела. На обали се шетао један гимназиста — ђак са својим великим бернатским псом. На запомагање дављеника пас скочи у воду и једног дечка избави. За тим и опет скочи у воду, али се она двојица дотле већ била удавила. Пас им је лешине на обалу извукао.

Игра са оружјем. У Врањеви је ових дана бојтар Иса Пецарски дохватио са гредице у соби револвер својег газда и играо се њим. Револвер у игри случајно пукне и кугла продре кроз нос трогодишње Мице, кћери газдине и врло је тешко обрани. Склањајте оружје испред деце и недораслих.

Штета од поплаве у Бачкој. И Бачка је страдала од поплаве ове године. Тиса је достигла највишу висину већ и прелила 12.000 ланаца већином сиротињске земље у Бачкој. Вода је однела и камену уставу, коју је држава са великим трошком била подигла, а сад ради 1700 радника на утврђивању насипа, да се не догоди још већа несрећа, јер ето кише још трају из дана у дан.

Отровали се печуркама. Ово влажно време није ничему годило као печуркама, али ни то није било људима од користи, јер се међу печуркама тешко разазнају отровне од неотровних. Тако је у Вршцу пострадао гостионичар Цихлер, који је накупио печурака у шуми и дао жени, да му их спреми за јело. После обеда умро је у

највећим мукама и он и гост му Црнохорски, а жена се такође налази у великој опасности, јер су се отровали печуркама. Обраћамо пажњу наших читалаца на ту несрећу и упозоравамо их, да буду опрезни при јелу печурака.

Један Американец пренео је своју, на незгодном месту сазидану кућу, преко језера; на ваљцима ју је докотрљао до језера, а одатле лађом до опредељеног места.

XVI. главна скупштина савеза српских земљорадничких задруга одржаће се у четвртак 5. (18.) септембра 1913. године у 9 сати пре подне у Липику у Славонији.

У пажњу виноградарима. Ко хоће да добије олакшице на потрошарини вина, нека до краја овог месеца пријави бележничком звању количину вина, које мисли да ће добити ове године из свог винограда.

Помоћ нашем народу. Родољубиве наше установе пренуше да помогну рад младог занатлијства и унапређење му. У ту цел послала је Српска Занатлијска Задруга у Руми 20 круна Српска Занатлијска Задруга у Вуковару 10 круна и Српска Занатлијска Певачка Дружина у Старом Бечеју 10 круна као прилог Колу Занатлијске Омладине у Новом Саду. Управа изриче им своју највећу захвалност.

Народни добротвор. У Великој Кикинди преминуо је 3 (16) јула у 52-ој години живота свог пок. Лаза Николић велепоседник, велики српски добротвор. Врли покојник оставио је Српској Матици на једно 150 хиљада круна на расположење, а из исте своте намењени су и разни легати овдашњим српским установима. Међу осталим обдарио је Српску Занатлијску Задругу у Великој Кикинди са 2000 круна. Слава великом добротвору!

Ратне Белешке

— **Црногорци у садањем рату.** Ратни дописник љубљанског «Словенца» послао је свом листу из Оризара код Кочана, овај допис датиран 12. јула (по р. к.), а преведен у братском хрватском «Ријечком Новом Листи»:

Да се одуже за исказану им помоћ под Скадром, дошло је одмах на почетку рата на српско-бугарску границу око 15.000 Црногораца, да помажу српској војци против Бугара. Гдегод су до сада Црногорци суделовали у борби, показали су права чудеса јунаштва. Они чине и немогуће стари, јер се нико од њих ни најмање не брине за свој живот. Будући су црногорске жртве у балкаоско-турском рату биле услед дугог опседања Скадра врло велике српски је главни стан одлучио, да црногорска дивизија служи као причува (резерва.) Но Црногорци нису хтели о томе ни чути. По свом посланику изјавили су, да они живи не ће остати у резерви, па ако треба резерве, нека врховно заповедништво одреди за тај посао друге.

— Ако поштујем црногорски образ, — изјављено је са црногорске стране српском генералштабном пуковнику Миловановићу, — онда реци, ономе, коме треба рећи, да друге одреди за резерву, а нас нека пуште у први ред јер ми Црногорци нисмо вешти за резерву.

Морало им се удовољити. Код заузећа Рајчанскога Рида правили су права јунаштва. За робљени Бугари приповедају, да у њиховој војци влада страх пред двама стварима, пред српском артиљеријом и пред — Црногорцима.

Међу српским војницима и Црногорцима влада идилска хармонија и права братска љубав. Српски војници, који су очарали свет својом храброшћу, диве се црногорској неустрашивости, хвале их и веле им, да нема јунака над Црногорцима.

— Ви сте већи јунаци, него ми, — одговарају Црногорци.

Кад су Црногорци, који у рату немају никаквог свог трена, никакве опскрбе, без које се модеран рат не може ни замислити, почели на бојном пољу сваки дан добивати по велик комад хлеба и велик комад меса, упитали су тренске војнике:

— Па одкуд вам све то?

— Шаљу вам из Србије.

— Колико оваких хлебова добијете за месец дана.

— Сваког дана по један хлеб.

— Еј, бог и богородица, ви би већ давно морали бити царевина, и ми се чудимо краљу Петру, зашто не ратује сваке године.

Црногорци су за Бугаре страх и трепет. При јуришу кличу:

— Виђећете, ко је Црногорац.

И онда навале и што је пред њима, мора бити покошено, јер они не познају узмицања, а не би узмакли ни онда кад би видели, да од тог зависи победа. Тако су одгојени од колевке. Рађе гину него да се осрамоте пред својима.

Црногорци се непредстаном туку стојећи. Кад сам пришао к рањеном Црногорцу и упитао га, где је рањен и у којој битци, рекао је:

— Рањен сам у ногу, а да боја нисам ни виђео.

— Како то?

— Е, Бугари су пуцали су из далека, зрно ме је погодило у ногу и пао сам.

— Па то је била битка.

— Каква је то битка?! Гђе главе не лете, нема битке.

Црногорци носе уз пушку и реворвер. Јуриш изврше бајонетом, а кад допру у шанчеве, пуцају из реворвера. Пионирских справа немају, а ни не требају их, јер сматрају уклапање пред непријатељем за срамно!

Међу Црногорцима налазе се и младићи од 16 година и 50 годишњи мужеви. Све је то међусобно помешано, јер је раздвојено по племенима. Не растављају се, да може брат брита помагати у несрећи. Многи се занашају на то, да ће у будуће моћи организовати црногорску војску по модерним начелима, само се још сада боје како ће сада моћи саставити племену у разне батаљоне.

Црногорци су с малим задовољни те се осећају међу Србима изврсно, као код куће. Србијанцима дају увек предност, што је код Црногораца право чудо. Једна црногорска бригада налази се сада са Недићевом моравском дивизијом иза Кочана, у дивној долини Брегалнице, где је све зелено од засађене риже.

Здравље.

Највећи непријатељ наших очију. Нико не уме тако ценити очни вид као

Србин што га цени. Српкиња мајка кад хоће да каже чеду своме, да га воли нада све на свету, а она му каже: мој очни виде. Тако се каже и да родитељ своје чедо чува као очи у глави, и као зеницу ока свога. Кад наш свет тако уважава очни вид свој, да ли он тако и чува очи своје? Може се пре рећи, да наш свет више уважава очи своје, него што их чува. А то чини већином у незнању. Отуд је прека потреба, да наш свет сазна, шта све шкоди очима. Овом приликом говорићемо о једној страшној болести очију и о томе, како се ваља чувати, да се не добије та болест.

Тамо на оној страни одакле су Турци дошли, има страшно много слепаца. Особито много има слепаца у земљи, где је живео цар Фараон, а то је Египат. Ко тамо оде, наилази у путу на читаве гомиле слепаца, који тако иду и моле за милостињу.

А ти су сви слепци ослепили од болести очију, која се доселила и овомо нама пре једно 50 година. Страшна та болест зове се трахома, или египатска очна болест, или мисирача, мисирско запаљење очију. Та се болест у нашим крајевима појавила прво у Банату, па се онда после ширила на све стране. У почетку није се знало, да је она опака и страшна болест, а чим се видело то, одмах се почело радити све и сва, да јој се стане на пут.

Болест та не јавља се одма свом снагом, да је човек може уочити, него потајно, нечујно, кришом. У почетку човек тек осети неки свраб у очима, неко гребанье; уз то очи нешто закрваве крмеље. То почне у малој мери, па после све већма осваја. Док је то у малој мери, болеснику не смета, те и не узима на ум, а за то време око себе кужи све остале. Примајући ту болест један од другог за кратко време може да се окужи цела кућа, и даље околина. Особито кад се једним пешкиром бришу сви у кући, а неко има ту болест, онда ће од њега примити сви остали.

Кад та болест ока узме маха, онда са унутрашњости капка пређе за запаљење преко ока, и ту се онда преко ока превуче тако. да онај сасвим ослепи, да му се помоћи не може.

Сам је народ крив, што се тој болести тешко стаје на пут. Од те болести наш свет нити чува себе, нити свој околину. Ко већ данас не зна, да је та очна болест, та трахома, прелазна што значи, да она прелази с човека на човека. А она не лети, па као мува да пада на човека, него се прима, кад се човек дотакне човека. Тако човек може примити трахому, кад се рукује с човеком, који ту болест има. Отуд ваља пазити с ким се

ко рукује. Уз то ваља често прати руке, и то не којекако. него што боље. Особито се мора човек добро узети на ум по крајевима, где те болести има.

Велика чистоћа чисти сваку болест, па човека сачува и од трахоме. Отуд добро ваља пазити, да се човек руком не дотиче очију и усти, док је није добро опрао. Свака се болест опази тек кад је она у жеку. И трахому опазићемо по крмељивим очима. Али, као што већ тамо напред рекосмо, она се тако не опази док је још у зачетку, те од таког човека може неко примити трахому, а да после и не зна, од кога је примио. Кад кога заболи око одмах ваља да оде лекару, јер може бити да је од трахоме. Већ тим пре ваља да оде лекару, што по закону од трахоме општински лекар мора да лечи бесплатно.

Општински лекари с времена на време морају да прегледају школску децу, да виде, да ли нема које трахому. И кад је регрутовање тако се исто пазити. Који регрут има трахому, тога пошаљу у болницу на лечење. Већ ако је који слеп, такога неће у војску узети, али онда није на за други који посао.

Али ма колико нас чувао и закон, и власти сачувати нас не могу, ако се сами не чувамо. Особито не ваља што се по којим кућама сви бришу једним пешкиром. Свако ваља да има свој пешкир. Тако се пешкири и мање прљају, и здравије је Шта је човек без очнога вида? За то врх свега ваља чувати очи своје од те опаке болести. А сачуваће их ко ради онако, како смо рекли.

Трговина.

СЕНТОМАШКА ПИЈАЦА.

Извештај 9. (22.) августа 1913 год.

Житна пијаца.

Пшеница нова по мц.	К. 21.—
Кукуруз „ „	„ 15.60
Зоб „ „	„ 14.—
Јечам „ „	„ 14.40
Раж „ „	„ 15.—

Свињи.

Свињи мршави	К 1.— п.
» дебели	» 1.04 »

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

СЕСТРЕ ГРКИНИЋ У СЕНТОМАШУ

потребује једног мушког и једног женског ШЕГРТА.

НАРОДНА КРЕДИТНА БАНКА

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

У КУЋИ г. БОРБА БЕКИЋА.

Прима улоге на штедњу и укамаћује са 5 $\frac{1}{2}$ % веће и сталне улоге по 6%.

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

Штампарија Светозара Маринкова у Сентомашу.